

Илија ПСАЛТИРОВ

МАКЕДОНСКИОТ МОДУС ВИВЕНДИ

Ф акт е дека работите во државата не се одвиваат така како што посакува мнозинството граѓани. Општата апатија и безнадежност преовладуваат во однос на вербата и на позитивниот став кон иднината. Едноставно, чувството е дека сите овие 15 години независност и самостојност на Македонија, граѓаните беа и се манипулирани од политичарите, а особено од сите оние кои досега ја практикуваа власта. Можеби може да се издвојат само неколку исклучоци, но тоа не е доволно за да се смени вкупниот впечаток. И, како по обичај, за сè е виновна Владата или градоначалниците, кои речиси ништо или многу малку прават за своите граѓани. Но, во овој текст би сакал да ги погледнам работите од еден друг рекурс, односно да ја анализирам улогата на нас обичните граѓани во поглед на нашето однесување во секојдневниот живот и во поглед на тоа како ние (не) придонесуваме за развојот на нашата држава. Или како што рекол американскиот претседател Кенеди, треба да се прашаеме што ние можеме да направиме за државата, а не што државата може да стори за нас! Оттука, нека биде ова една кратка анализа на македонскиот начин на живот или веќе прифатениот латински израз - модус вивенди. Како што веќе наведов, нам најлесно ни е да ги критикуваме властите за работите кои не чинат, без да се свртиме и кон самите себе и да бидеме самокритични во поглед на нефункционирањето на нештата во нашето секојдневие. А примери има многу, па би тргнал од најсвежиот. Пред извесно време беше донесен Законот

за непушење во објекти од јавен карактер (како и да му е точниот назив). И како по некое напишано правило, кај нас секое чудо трае три дена, па така изгледа дека и овој Закон веќе не важи, зашто дефинитивно на прсти се бројат локалите каде пушењето навистина е забрането, односно каде има соодветна оддалеченост од просторот за пушачи од оној за непушачи. Се предвидуваше и забрана за пушење на улица, но се чини и ова не функционира. Колку се виновни властите во несанкционирањето на оние кои го прекршуваат Законот, толку повеќе се виновни сите оние кои и покрај забраната, не можат да му одолеат на предизвикот да запалат цигара и таму каде што тоа е забрането. Ова не е единствено непочитување на законите. Треба ли да го спомнам и непочитувањето на правилата во сообраќајот? Еве неколку примери, возењето без сигурносен ремен или, пак, управување на возилото под дејство на алкохол, па непочитување на сообраќајните знаци, пешачките премини или поминувањето на црвено светло, паркирањето по тротоари, возењето и во еднонаочни улици, се само дел од непрописните начини на однесување на нашите возачи. Дали и за овој наш однос се виновни властите? А што е со фрлањето отпадоци по улици или од некоја висококатница, наместо на местата предвидени за тоа, како што се корпи за отпадоци и контејнери? Познати ли ви се изјавите од типот "не ми можат ништо... ќе свртам еден телефонски број и работата ќе биде завршена" или "знаеш ли ти кој сум јас?" или, пак, "татко ми ќе подмачка и сè ќе се за-

борави веќе утре" итн. Очигледно дека свеста и совеста кај голем дел од моите и ваши сограѓани сè уште не ни дозволува да размислуваме и да се однесуваме цивилизирано и европски. Напротив, се однесуваме како вистински Балканци, познати по снаодливоста, односно умешноста во непочитувањето на сопствените закони. Но, има уште примери, кои сакам да ги истакнам, а познати ни се на сите нас, зашто се наш модус вивенди. Сигурен сум дека на прсти се бројат фирмите кои ги прикажуваат своите вистински финансиски резултати, само за да го прикријат вистинскиот приход и да не платат данок, како и фирмите кои реално го прикажуваат вистинскиот број вработени или, пак, износот на исплатени плати за, исто така, да ги одбегнат давачките кон државата. Ако на ова се надоврзат и коруптивни елементи кои се својствени особено за поединци вработени во јавната администрација, јавните претпријатија, но и во приватниот сектор, при што ни една нормална работа не може нормално да се заврши ако не се "подмачка"; или неплаќањето на сметките за комуналии, имајќи предвид дека цели населени места (особено во Западниот дел на Македонија) не плаќаат струја и вода, и сл.; се поставува прашањето кој е виновен за тоа - властите или самите ние граѓаните, кои наоѓаме разни начини да ги правиме работите спротивно од она што го налагаат законите, само за да завршиме некоја работа полесно и поедноставно? Се чини дека е најлесно да се обвинуваат другите ако работите не ни одат како што посакуваме, но вистината вели дека крајно време е да се

свртиме и кон самите себе и да станеме посвесни кон заедничките животни вредности, но и посвесни за тоа дека сепак од нас сè зависи. Нè има 2 милиона жители, па замислете што би било кога секој еден би помислил "ех, што може една хартија да наруши ако ја фрлам среде улица?" Можеби една хартија не е проблем, но проблем ќе биде ако сите 2 милиона граѓани фрлат по еден лист. Истото важи и за неплаќањето на сметките за комуналии, за неплаќањето на даноците, па и за неплаќањето на патарините и на паркинзите (кај последниве, за жал, сè уште важи принципот "пола-пола"... А тоа се случува секојдневно, па затоа имаме валкани улици, затоа јавните претпријатија се во загуба, затоа нема да имаме инвестиции во изградба на модерна инфраструктура. А сè е толку едноставно! Треба сите, а не само политичарите, да се потрудиме и искрено да се вложиме Македонија да ја направиме земја во која секој граѓанин совесно си ги плаќа долговите кон државата, кон добавувачите на струја, вода..., земја во која нема да има работници "на црно", за кои не се плаќаат придонеси и даноци, земја во која на пешакот секогаш ќе му се даде предност кога преминува на пешачки премин, земја во која ќе научиме дека кантите за отпадоци, а не улиците се места каде се складира сметот, земја во која не ќе мора да го "почестите" некој за да ви ја заврши работата. Навистина би сакал да ја видам Македонија во тоа светло. Но, прашањето колку и дали сакаме да го сториме тоа или, пак, се навикнавме да постоиме и да се снаоѓаме во сопствениот хаос!?